

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Петрученка Олексія Анатолійовича «Діяльність С.Ю. Вітте (1849–1915) в контексті розвитку залізничного транспорту», подану на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки

Актуальність обраної теми

Характерною ознакою розвитку сучасної української історичної науки, зокрема історії науки й техніки, є досить значне розширення тематичного та хронологічного діапазону досліджень. Особлива увага приділяється дослідженню процесів становлення та розвитку окремих галузей науки та техніки наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Однією з провідних галузей технічного прогресу того часу став залізничний транспорт. Помітний внесок у розвиток цієї галузі належить С.Ю. Вітте, попри неоднозначність цієї історичної постаті. Тому дисертаційна праця О.А. Петрученка є на часі, бо присвячена актуальній темі – дослідженню діяльності С.Ю. Вітте в контексті розвитку залізничного транспорту наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.

Ступінь обґрунтування наукових узагальнень та висновків, сформульованих у дисертації

Кандидатська дисертація О.А. Петрученка побудована за проблемно-хронологічним принципом і має внутрішню логіку викладу матеріалу. Дисертація складається зі вступу, 3-х розділів (14-ти підрозділів), висновку, списку використаних джерел та літератури (348 позицій), а також додатків. Загальний обсяг дисертації – 237 сторінок, основний текст – 193 сторінки.

У вступі викладено актуальність теми, визначено об'єкт та предмет дослідження, а також показано хронологічні та територіальні межі, розкрито методологічну базу дослідження. Виходячи з предмету дослідження, окреслено мету дисертаційної праці. Відповідно до мети, актуалізовано 8 науково-дослідницьких завдань. Визначено також наукову новизну та практичне значення дисертаційної роботи (С. 19–23).

Кожен із 3-х розділів кандидатської дисертації О.А. Петрученка, відповідно до науково-дослідницьких завдань, розкриває важливі аспекти обраної теми і є змістовно наповненим. Усі розділи дисертації органічно взаємопов'язані та мають внутрішню логіку викладу матеріалу. Варто зазначити також, що кожен розділ дисертації має розгорнуті висновки.

Узагальнення та висновки, викладені безпосередньо в тексті дисертації цілком аргументовані, що свідчить про належний рівень наукової компетенції та професійної кваліфікації дисертанта.

Загальні висновки кандидатської дисертації О.А. Петрученка виважені, розгорнуті та обґрунтовані. У цілому, у висновках повністю розкрито результати дисертаційного дослідження та окреслено авторське розуміння сутності заявленої теми, що свідчить про ефективність плідної співпраці дисертанта з науковим консультантом – д.б.н., проф. О.Я. Пилипчуком.

Наукова новизна дисертаційної роботи

Наукова новизна кандидатської дисертації О.А. Петрученка полягає насамперед у тому, що узагальнивши досягнення попередників та опираючись на джерельну базу, здійснив фахову історичну реконструкцію діяльності С.Ю. Вітте в контексті розвитку залізничного транспорту наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.; проведено періодизацію його життєвого шляху та діяльності; акцентовано увагу на тому, що становлення С.Ю. Вітте як фахівця залізничника відбулося на теренах України (Одеса та Київ); здійснено фаховий аналіз наукового доробку С.Ю. Вітте у галузі залізничного транспорту; окреслено участь С.Ю. Вітте у роботі залізничних з'їздів ІІІ групи, що включали майже всі залізниці в сучасних кордонах України; встановлено новаторські підходи С.Ю. Вітте у створенні транспортної інфраструктури, де чільне місце посідали залізниці; визначено результати його діяльності, спрямованої на розгортання будівництва нових залізниць, що сприяло соціально-економічному розвитку; визначено внесок С.Ю. Вітте у формування тарифної політики на залізницях та державного

контролю на залізничному транспорті; акцентовано увагу на його ролі у розвитку вищої технічної школи та створенні політехнічних інститутів.

Достовірність отриманих результатів

Достовірність особисто отриманих О.А. Петрученком наукових результатів підтверджена опрацюванням та узагальненням достатньої кількості наукової літератури та джерел, зокрема і архівних, а також цілком достатнім рівнем апробації (13 опублікованих одноосібних наукових праць та участь у наукових конференціях).

Проведення аналізу доробку попередників, залучення опублікованих та архівних матеріалів сприяло фаховому розкриттю заявленої теми. Дисертаційне дослідження О.А. Петрученка виконане в межах науково-дослідної теми Центру досліджень з історії науки і техніки ім. О.П. Бородіна Державного університету інфраструктури та технологій Міністерства освіти і науки України «Історія науки і техніки в напрямках, школах, іменах» (державний реєстраційний номер 0107U002218).

Автореферат повністю відповідає структурі та змісту дисертації.

Практичне використання отриманих результатів

Дисертаційна робота О.А. Петрученка має важливе практичне значення, насамперед у тому, що матеріали дослідження можуть бути використані в підготовці узагальнювальних праць, довідкових та енциклопедичних видань, навчальних посібників з історії залізничного транспорту, у розробці за цією тематикою спецкурсів не лише для студентів-істориків, але й студентів-залізничників.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях

Результати наукового пошуку: матеріали, узагальнення, висновки кандидатської дисертації О.А. Петрученка належним чином відображені у

13-ти публікаціях у наукових фахових виданнях, у тому числі 7-ми працях, опублікованих у фахових виданнях та 6-ти публікаціях, оприлюднених у збірках матеріалів науково-практичних конференцій.

Усі публікації є одноосібними.

Зауваження щодо дисертаційної роботи

Водночас, необхідно вказати і на зауваження щодо кандидатської дисертації О.А. Петрученка, що мають переважно дискусійний характер:

– варто було б у першому розділі при проведенні аналізу кожного історіографічного періоду надати не лише надбання, але й вказати на недоліки, хоча вдала оцінка дисертантом радянського історіографічного періоду представлена у другому розділі (С. 104–105). Окрім цього, при аналізі пострадянського періоду дисертанту було б доречно виокремити українську та зарубіжну наукову літературу;

– дисертанту варто було б вказати кількість архівних документів, які залучено вперше до наукового обігу;

– можливо варто було б акцентувати увагу на тому, чи підтримував С.Ю. Вітте, перебуваючи на високих державних посадах, стосунки зі своїми однодумцями в Одесі та Києві, зокрема із О.П. Бородіним;

– хоча в підрозділі 2.4 дисертантом розкрито основні напрями діяльності С.Ю. Вітте щодо модернізації вищої технічної школи, однак відсутня розгорнута інформація щодо його ролі у створенні Київського політехнічного інституту та співпраці з фундатором КПІ професором В.Л. Кірпічовим;

– додатки повинні мати посилання та більше інформаційне наповнення. Можливо в додатках у вигляді таблиць потрібно було б розкрити основні віхи біографії та наукового доробку С.Ю. Вітте;

– дисертація написана літературною українською науковою мовою, але зустрічаються нечисленні друкарські та стилістичні огріхи.

Однак, вказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи О.А. Петрученка, не знижують наукову новизну, не заперечують значущість та практичне значення його наукового доробку.

Висновок

Таким чином, кандидатська дисертація «Діяльність С.Ю. Вітте (1849–1915) в контексті розвитку залізничного транспорту» виконана на належному рівні, є завершеною, оригінальною та самостійною науковою працею, в якій отримано нові результати в галузі історії науки й техніки. Ця дисертаційна робота відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», щодо кандидатських дисертацій. Тому, її автор – Петрученко Олексій Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки.

Офіційний опонент:

доктор історичних наук, професор
завідувач кафедри українознавства,
культурології та історії науки
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

В.М. Скляр

Підпис	<i>Скляр В.М.</i>
СВІДЧУЮ:	
Офіційний секретар	
Національного технічного університету	
«Харківський політехнічний інститут»	
Заковзротний О.Ю.	<i>08</i> <i>01</i> <i>19</i>